

Beslut

**efter kvalitetsgranskning i ämnet slöjd i grundskolans
högstadium vid Lammhults skola i Växjö kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning vid Lammhults skola. Syftet med denna tematiska kvalitetsgranskning är att granska vissa kvalitetsaspekter i ämnet slöjd i grundskolans högstadium.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer: hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Lammhults skola i följande utsträckning:

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera återkommande olika frågor kring jämställdhet.

Uppföljning

Huvudmannen ska **senast den 28 oktober 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogat formulär användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2025:11911) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?

Inom denna frågeställning granskas om eleverna får ett aktivt lärarstöd genom hela arbetsprocessen som ger dem möjligheter att utveckla idéer samt utveckla och använda strategier. Vidare granskas om undervisningen är stimulerande, motiverande och utmanande samt om eleverna löpande och tillsammans med läraren får möjlighet till reflektion över process och resultat.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna får i hög utsträckning en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Processinriktat lärarstöd

Granskningen visar att lärarstödet i slöjdundervisningen är processinriktat och sker genom dialog i form av formativ respons.

Lärarstödet är utformat så att eleverna får ta del av olika möjliga alternativ och kan därefter utveckla idéer och använda olika strategier för att lösa en uppgift. Av intervjuer med lärare och elever framkommer att lärarna i början av en arbetsprocess berättar översiktligt om arbetsgången och de olika momenten. Såväl lärare som elever berättar i intervjuer att när eleverna kommer till de aktuella momenten ger lärarna mera konkreta instruktioner om hur arbetsuppgiften ska utföras och i vilka steg. Lärarna inspirerar eleverna genom att visa bilder och ge olika exempel på färdiga slöjdföremål. Elever ber om hjälp och läraren ger eleverna stöd under pågående arbetsprocess. Lärare berättar att de uppmuntrar eleverna att ompröva sina tillvägagångssätt när en uppgift kan visa sig för komplicerad.

Exempelvis berättar en elev om hur hen ville göra en osynlig dragkedja men när det inte visade sig vara möjligt att genomföra omprövade eleven sitt arbets sätt och valde en annan lösning. Ett exempel på när läraren ger eleven stöd i att välja tillvägagångssätt för att lösa en uppgift fick Skolinspektionen ta del av vid en lektionsobservation i materialinriktningen textil. Läraren frågade en elev om hen ritat av delarna och gav tips om att innan hen påbörjade klippningen var det viktigt att nåla fast ritningen i tyget. Eleverna berättar att lärarna förklarar och hjälper till när eleverna behöver stöd.

Lärarna ger återkommande eleverna stöd och återkoppling under pågående arbetsprocess. Lärarna berättar att stödet sker i dialog med eleverna och att de visar och instruerar hur eleverna kan lösa olika problem. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer frågar en elev läraren hur eleven ska göra för att få ett lock att passa i överdelen av en lampskärm. Läraren förklarar att eleven måste slipa ytterligare. Läraren visar eleven kort hur hen ska göra och eleven behåller initiativet i arbetet. Elever och lärare berättar i intervjuer att lärarna i årskurserna 8 och 9 ofta frågar hur eleverna har tänkt innan de ger hjälp. Elever berättar att om läraren vet att en elev kan göra något bättre och de ser att eleven gjort något slarvigt så uppmuntrar läraren eleven att anstränga sig litet ytterligare; lärarna vill att eleverna ska göra saker noggrant. Eleverna berättar att lärarna är bra på att hjälpa till och på att ge det stöd eleverna behöver, ofta i form av frågor som gör att de kommer vidare i processen. Frågorna som lärarna då ställer kan exempelvis handla om vad eleven vill åstadkomma och vad som är viktigt att tänka på. En lärare uppger att de i materialinriktningen trä och metall återkopplar till eleverna genom att använda de ord som finns i kriterierna för kursplanen i ämnet slöjd.

Utmanande undervisning

Granskningen visar att undervisningen är motiverande och utmanande samt att arbetsformerna varierar.

Undervisningen är utformad så att eleverna stimuleras till utveckling, oavsett deras kunskapsnivå. Vid intervjuer berättar både lärare och elever att de oftast får samma övergripande arbetsuppgift men att det finns olika sätt att utföra den på vad gäller formgivning och svårighetsgrad. Elever och lärare berättar i intervjuer att eleverna själva får bestämma vilken svårighetsnivå de vill arbeta på. Ofta sker det i dialog med lärarna. Exempelvis berättar en elev hur hen ville göra en enklare variant av namnbrickhållare enbart i trä medan flera valde en betydligt mer komplicerad konstruktion. En elev berättar att det i materialinriktningen textil går bra att göra mer avancerade och utmanande slöjdföremål genom att antingen arbeta med mönsterstickning eller med maskinsömnad. Lärarna berättar att de har höga förväntningar på alla elever men att det

kan ta lite olika lång tid för olika elever att nå sina mål beroende på hur väl kommunikationen fungerar. Vid en av Skolinspektionens lektionsobservationer utmanade läraren en elev vad gällde valet av hantverksteknik; istället för att spika ihop två delar i en konstruktion uppmuntrade läraren eleven att använda borr och skruv. Elever och lärare berättar i intervjuerna att lärarna inte gör någon skillnad på eleverna utifrån deras kön eller bakgrund.

Arbetsformerna varierar så att eleverna får möjlighet att arbeta med andra elever för att dela erfarenheter och utveckla lärandet. Lärarna berättar att de i båda materialinriktningarna har som princip att lära eleverna att lära varandra. Lärarna uppger att de vill att eleverna tränas i att dela erfarenheter med varandra. Detta sker genom att lärarna tydligt uppmuntrar eleverna att först tänka själva, sedan ta hjälp av varandra och tänka tillsammans och först därefter fråga läraren. Eleverna berättar att de ofta frågar varandra om råd och hjälps åt och att lärarna uppmanar eleverna att först ta stöd av varandra innan de frågar läraren. Detta bekräftas i en av Skolinspektionens lektionsobservationer då en elev i materialinriktningen trä och metall bad en annan elev om tips på hur eleven kunde lösa infattningen av armaturen i en lampa. En elev berättar i intervju att eleverna återkommande samarbetar när de arbetar med samma moment i en arbetsprocess; arbete i grupper sker också när flera elever arbetar med liknande uppgifter. Ett exempel är att eleverna i materialinriktningen textil i årskurs 9 samarbetar när de syr figurer. Då resonerar de tillsammans om vilka detaljer som ska finnas med.

Reflektion över process och resultat

Granskningen visar att undervisningen innehåller moment där eleverna återkommande reflekterar över sin arbetsprocess och resultat tillsammans med lärare.

Lärarna ställer återkommande frågor till eleverna och låter dem utvärdera och bedöma resultaten av sitt arbete. Av intervjuer med elever och lärare framkommer att lärare ställer frågor som handlar om hur eleverna avser att gå vidare i olika lägen och vad som konkret blir nästa steg. Eleverna berättar att lärarna brukar fråga eleverna hur de kan göra något bättre och att de återkommande frågar eleverna hur de har tänkt. Lärarna berättar att eleverna tränas från årskurs 4 i att reflektera och att eleverna skriver i sina digitala reflektionsloggar varje eller varannan lektion och att fokus ligger på reflektion under processens gång. Vidare berättar lärarna att utöver ett fokus på den pågående arbetsprocessen sker också ett strukturerat reflektionsarbete vid slutet av ett arbetsområde. Där kan frågorna handla om vad eleverna hade gjort annorlunda om de skulle göra om uppgiften. Innan eleverna får ta hem sida slöjdföremål har läraren ett avslutande och

reflekterande samtal med eleverna om vad de varit mest nöjda med och vad de skulle ha gjort annorlunda om de fått göra om uppgiften.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning undervisningens innehåll bidrar till att eleverna utvecklar kunskaper om material och metoder utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Vidare granskas om undervisningen utformas så att eleverna får möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och hur de kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolinspektionen bedömer följande: Eleverna ges i flera delar möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Material- och metodkunskap utifrån hållbar utveckling

Granskningen visar att undervisningen i begränsad utsträckning ger eleverna en fördjupad förståelse och kunskap om olika material ur ett hållbarhetsperspektiv. Däremot får eleverna kunskap om olika slöjdmeter som bidrar till hållbara produkter.

Undervisningen innehåller information om olika materials egenskaper och ursprung men behandlar inte detta ur ett hållbarhetsperspektiv eller hur olika materials ursprung, framställning och transporter påverkar miljön. Lärare uppger att i den mån sådana frågor tas upp så är det mera övergripande och översiktligt. Det framkommer i intervjuer med såväl elever, lärare som rektor att arbetet med att fördjupa elevernas kunskaper om olika materials egenskaper och påverkan på miljön är eftersatt och behöver utvecklas.

Undervisningen ger eleverna möjlighet att få kunskaper om olika slöjdmeter och hur dessa kan bidra till användbara slöjdprodukter som

är välgjorda och håller länge. Elever berättar att lärarna är noga med att ta upp olika metoder som eleverna kan använda för att på olika sätt göra så att produkterna blir hållbara. Såväl lärare som elever berättar att eleverna i materialinriktningen textil ska använda sicksacksöm och raksöm för att slöjdföremålen ska hålla längre. En elev berättar hur de i materialinriktningen trä och metall mycket tydligt får lära sig att alltid förborra för att säkerställa att material inte spricker. Detta bekräftas också av en av Skolinspektionens lektionsobservationer där läraren ger en sådan instruktion.

Reflektion och val under arbetsprocessen utifrån ett hållbarhetsperspektiv

Granskningen visar att eleverna får reflektera över olika val utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Eleverna får i undervisningen reflektera över och göra självständiga val av metoder som bidrar till hållbarhet. Lärare berättar att resurshushållning är en central del i undervisningen och ger som exempel att de är noga med att ta hand om överblivet material genom att använda det till andra slöjdprojekt. Lärarna berättar vidare att det finns projekt i undervisningen som handlar om att återbruka och att laga material. Elever berättar hur de har fått arbeta med hållbarhetsperspektiv i åtanke exempelvis när de fått ta med överblivna eller trasiga klädesplagg, i synnerhet jeans, som kunde omarbetas och användas. Vidare berättar eleverna att de får göra egna val och reflektera över användningen av material och metod när de exempelvis klipper till tygstycken eller sågar till träbitar på ett sätt som inte slösar med material i onödan. Lärarna berättar att eleverna har en hög medvetenhet i frågor som rör hållbarhet och att eleverna är vana vid att hushålla med det material som finns tillgängligt.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 1

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Ge eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Av läroplanen framgår att skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola har fått kunskaper om förutsättningar för en god miljö och en hållbar utveckling och kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället.¹ Av kursplanen för ämnet slöjd framgår bland annat följande gällande hållbar utveckling. Slöjd innebär manuellt och intellektuellt arbete i förening vilket utvecklar kreativiteten och handlingsberedskapen samt stärker tilltron till den egna förmågan att hantera olika praktiska problem i vardagen. Detta är betydelsefullt för individens och samhällets utveckling och för att främja hållbar utveckling. Eleverna ska också ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Därigenom kan undervisningen bidra till att eleverna utvecklar ett miljömedvetet förhållningssätt.²

Motiveringen till utvecklingsområdet är att undervisningen endast i liten utsträckning ger eleverna möjlighet till fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv. I den mån ämnet tas upp i undervisningen sker det övergripande och översiktligt. Genom att utforma en undervisning som synliggör olika materials egenskaper, ursprung och framställning ur ett hållbarhetsperspektiv kan eleverna få en fördjupad kunskap om och förståelse av hur olika material påverkar miljön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ger eleverna en undervisning som bidrar till fördjupad förståelse och kunskap om olika material utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

¹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

² Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

I vilken utsträckning omfattas slöjdämnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Inom denna frågeställning granskas i vilken utsträckning rektorn organiserar skolans jämställdhetsarbete kopplat till slöjdämnet. Vidare omfattar granskningen lärarnas arbete med jämställdhet i slöjdundervisningen.

Skolinspektionen bedömer följande: Slöjdämnet omfattas i flera delar av ett jämställdhetsperspektiv.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, lektionsobservationer av slöjdundervisningen samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Granskningen visar att rektorn organiserar slöjdämnet så att elever oavsett kön möts och arbetar tillsammans.

Rektorn organiserar slöjdundervisningen så att flickor och pojkar möts. I årskurs 7 läser eleverna de båda materialinriktningarna växelvis, en termin i vardera inriktning. Samtliga undervisningsgrupper i årskurs 7 är könsblandade. Inför årskurserna 8 och 9 för lärarna en dialog med eleverna om hur de kan välja. Lärarna och eleverna berättar att det som spelar störst roll för elevernas val är vilka slöjdföremål som ska tillverkas i respektive materialinriktning. Rektorn och lärarna berättar att det finns en stor flexibilitet i den lilla organisationen och att eleverna även har möjlighet att byta inriktning efter de två första veckorna av höst- respektive vårterminen som är tänkta som en pröva-på-period. Elever och lärare berättar att grupperna över lag är blandade. I intervjuer med elever och lärare framkommer att både flickor och pojkar får möjlighet att arbeta med material från ämnets båda materialinriktningar och kombinera dem med varandra. Ett exempel på produkt där eleverna får kombinera material från båda materialinriktningarna är en minimöbel. Vid tillverkningen av möbelen ska eleverna dels kombinera material inom materialinriktningen trä och metall, dels med material inom materialinriktningen textil.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Granskningen visar att lärarna sällan lyfter föreställningar och normer om kvinnligt och manligt med eleverna.

Lärarna samtalar endast i liten utsträckning med eleverna om frågor som rör jämställdhet. Lärarna och rektorn berättar i intervjuer att de inte upplever att skolan har några utmaningar vad gäller jämställdhetsfrågor och att de inte gör skillnad på eleverna utifrån kön. Lärare uppger att när frågor om jämställdhet kommer upp så samtalar de med eleverna om att slöjdens materialinriktningar inte har med könstillhörighet att göra. Både flickor och pojkar berättar att lärarna sällan tar upp frågor om yrkesmöjligheter för flickor och pojkar. Inte heller könsroller eller hur könsbundna föreställningar kan påverka och begränsa eleverna i vardagen och i framtida val av exempelvis utbildning och yrke, tas upp annat än undantagsvis. Rektorn har inte gett några direktiv om hur jämställdhetsperspektivet ska beaktas i slöjdundervisningen. Dock beskriver både rektorn och elever att lärarna bemöter flickor och pojkar likvärdigt och att flickor och pojkar har samma förutsättningar i slöjdundervisningen. Av samtliga intervjuer framgår vidare att såväl flickor som pojkar utmanas att prova olika material och olika metoder som traditionellt sätt kan uppfattas som kvinnliga eller manliga. En lärare i materialinriktning textil berättar att när pojkar uttrycker åsikter om att stickning endast är för äldre kvinnor brukar läraren förklara att världens mest berömda stickare är män. I övrigt ger inte lärarna några konkreta exempel på hur de i undervisningen synliggör och motverkar traditionella könsmonster för eleverna.

Identifierat utvecklingsområde

Utvecklingsområde 2

I syfte att höja verksamhetens kvalitet inom frågeställningen bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Reflektera och diskutera återkommande olika frågor kring jämställdhet.

Av läroplanen framgår att skolan ska aktivt verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra

till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.³

Motiveringen till utvecklingsområdet är att lärare sällan lyfter frågor kopplade till jämställdhet med eleverna i slöjdundervisningen. Genom att synliggöra och diskutera traditionella könsmonster samt utmana de föreställningar som flickor och pojkar kan ha, ges eleverna möjlighet att utveckla en ökad medvetenhet om könsbundna normer. Detta kan i sin tur bidra till att motverka begränsningar i deras vardag och i framtida val, exempelvis vad gäller utbildning och yrkesinriktning.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärare återkommande reflekterar och diskuterar olika frågor kring jämställdhet. Skolverket har material som kan användas i detta arbete.⁴

På Skolinspektionens vägnar

X Christina Wallin

Beslutsfattare
Signerat av: Christina Wallin

X Jan Liljegren

Föredragande
Signerat av: Jan Liljegren

I handläggningen av ärendet har även utredare Maria Hahne deltagit.

³ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

⁴ [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) hämtad 2026-04-17

Bilaga 1: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Lammhults skola tisdag 10 mars 2026. Besöket genomfördes av utredarna Jan Liljegren och Maria Hahne.

Skolenheten är en kommunal skola verksam i Växjö kommun med förskoleklass och grundskola, årskurserna 1–9. Förskoleklass och årskurserna 1–6 ingår inte i granskningen. På skolenheten går 300 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- Två lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- En gruppintervju med lärare
- En intervju med rektorn och biträdande rektorn
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolor som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport.

Bilaga 2: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska vissa kvalitetsaspekter i undervisningen i ämnet slöjd i grundskolans högstadium. Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram inom de olika frågeställningarna.

Granskningens frågeställningar

1. I vilken utsträckning får eleverna en slöjdundervisning som främjar deras möjligheter att arbeta med processen i fokus?
2. I vilken utsträckning ges elever möjlighet att utveckla kunskaper om hållbar utveckling?
3. I vilken utsträckning omfattas slöjdamnet av ett jämställdhetsperspektiv?

Kvalitetskriterier

Processinriktat lärarstöd

Lärarstödet är processinriktat så att eleven visas på möjliga alternativ för att kunna utveckla idéer samt utveckla och använda olika strategier för att lösa sin arbetsuppgift.

Lärarstödet är stöttande och innehåller dialog i form av formativ respons under arbetsprocessen.

Utmanande undervisning

Undervisningen är motiverande och utmanande så att alla elever, oavsett nivå i kunnande, stimuleras till utveckling.

Arbetsformerna varierar mellan individuellt arbete och arbete i par eller grupp så att eleverna kan dela erfarenheter i ett gemensamt lärande.

Reflektion över process och resultat

Undervisningen innehåller moment där eleverna löpande uppmanas att, tillsammans med lärare, reflektera över sin arbetsprocess, inklusive resultat, i syfte att främja utveckling av handlingsberedskap, kreativitet och självständighet.

Material- och metodkunskap

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna en fördjupad förståelse av olika materials egenskaper och ursprung utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

Undervisningen innehåller moment för att ge eleverna kunskap om slöjdmeter för framställning av funktionella och hållbara slöjdprodukter.

Reflektion och val under arbetsprocessen

Undervisningen utformas så att eleverna ges möjlighet att reflektera kring hur det egna arbetet påverkar miljön och välja hur de i den egna slöjdprocessen kan använda olika metoder för resurshushållning.

Skolans jämställdhetsarbete för slöjdämnet

Rektor organiserar slöjdämnet så att elever, oberoende av könstillhörighet möts och arbetar tillsammans.

Jämställdhetsperspektiv i undervisningen

Läraren reflekterar och diskuterar föreställningar och normer om kvinnligt och manligt tillsammans med eleverna.

Läraren arbetar inom undervisningen för att vidga och utmana elevernas föreställningar utifrån icke-könstraditionellt perspektiv i val av material och metod.

Bilaga 3: Författningsstöd

Skolinspektionens granskning ska avse den granskade verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer.⁵

Av skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.⁶ Vidare ska utbildningen utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.⁷

Av skollagen framgår vidare att alla barn och elever i samtliga skolformer ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål.⁸

Av läroplanen framgår att skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt deras vilja att pröva och omsätta idéer i handling och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska även främja elevernas harmoniska utveckling. Detta ska åstadkommas genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll och arbetsformer.⁹

Eleverna ska genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd.¹⁰ I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår att skolan ska:

⁵ 26 kap. 20 § skollagen.

⁶ 1 kap. 4 § skollagen.

⁷ 1 kap. 5 § skollagen.

⁸ 3 kap. 2 § skollagen, se även 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen gällande extra anpassningar och särskilt stöd.

⁹ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁰ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185).

- erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning, såväl i helklass som enskilt
- ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola kan lösa problem och omsätta idéer i handling på ett kreativt och ansvarsfullt sätt, kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga.

Lärarna ska:

- sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former.
- ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan och ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel
- organisera och genomföra arbetet så att eleven utvecklas efter sina förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga, upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt samt successivt får fler och större självständiga uppgifter och ett ökat eget ansvar.¹¹

Undervisningen i ämnet slöjd ska enligt kursplanen syfta till att eleverna utvecklar förmågan att formge och framställa föremål genom att arbeta med olika material och hantverkstekniker. Eleverna ska bland annat:

- ges möjligheter att utveckla sin skicklighet i en process där tanke, sinnesupplevelse och handling samverkar
- ges förutsättningar att arbeta med färg, form och funktion för att skapa olika estetiska och kulturella uttryck
- ges förutsättningar att utveckla idéer samt överväga olika lösningar och tillvägagångssätt i slöjdarbetet
- ges möjligheter att reflektera över arbetsprocesser och resultat för att fördjupa sitt lärande.¹²

Det centrala innehållet i slöjd för årskurs 7–9 består av följande tre delar: Slöjdens material, verktyg och hanterverkstekniker, slöjdens arbetsprocesser samt slöjdens uttryck och betydelse för hållbar utveckling. Innehållet i undervisningen inom ”slöjdens arbetsprocesser” handlar bland annat om slöjdarbetets olika delar: idéutveckling, överväganden, framställning samt reflektion över arbetsprocessen och resultatet. Det

¹¹ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹² Lgr22, 5 Kursplaner, 5.17 Slöjd.

handlar även om hur delarna i arbetsprocessen samverkar och påverkar resultatet.¹³

När det gäller kunskaper om hållbar utveckling framgår i läroplanens första del avseende skolans uppdrag att en viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Genom ett miljöperspektiv får eleverna möjligheter att både ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor. Undervisningen ska belysa hur samhällets funktioner och vårt sätt att leva och arbeta kan anpassas för att skapa hållbar utveckling.¹⁴

Vidare anges i kursplanen för slöjd att eleverna ska ges förutsättningar att utveckla förmågan att välja och hantera material för att främja hållbar utveckling. Undervisningen i ämnet slöjd ska ge eleverna förutsättningar att utveckla förmåga att reflektera över arbetsprocesser och resultat utifrån kvalitet, uttryck och hållbar utveckling. En del av det centrala innehållet för årskurs 7–9 handlar bland annat om jämförelser mellan olika slöjdmaterial utifrån deras kvalitet och påverkan på miljön, resurshushållning genom återbruk, reparation samt vård av material och föremål.¹⁵

Avseende skolans jämställdhetsarbete och jämställdhetsperspektiv i undervisningen framgår följande i läroplanens första del. Skolan ska:

- aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet
- synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling
- organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet.¹⁶

Vidare framgår att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. Skolan ska också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska

¹³ Ibid.

¹⁴ Lgr22, 2.2 Kunskaper.

¹⁵ Lgr22, 5. Kursplaner, 5.17 Slöjd.

¹⁶ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning.

eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter.¹⁷

I läroplanens andra del anges vidare att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska:

- bidra till att skolan präglas av jämställdhet och solidaritet mellan människor och att eleverna interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet
- utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet.

Läraren ska:

- synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmönster kan begränsa egna livsval och livsvillkor
- planera och genomföra undervisningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.¹⁸

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁹ Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas förutsättningar och behov.²⁰ På skolenhetsnivå ansvarar rektorn för att det görs ett arbete med att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen.²¹

I läroplanens andra del om övergripande mål och riktlinjer framgår bland annat att rektorn:

- har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen
- ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna
- har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar bland annat för att utbildningen och undervisningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och

¹⁷ Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Skolans uppdrag.

¹⁸ Lgr22, 2.1 Normer och värden.

¹⁹ 2 kap. 9 § skollagen.

²⁰ 2 kap. 10 § skollagen.

²¹ Se 4 kap. 4–6 §§ skollagen.

organiseras så att eleverna möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.²²

²² Lgr22, 2.8 Rektorns ansvar.